

Možno sa v každej rodine nájde zopár starých mincí, na ktoré sme už pozabudli, či len tak zapatrošili. Vezmite si ich do ruky a určite vám napovedia čosi o čase, keď sa nimi platilo. Tím skôr narodeným sa ihneď vybaví, čo si za ne mohli kúpiť, lebo koruna bola štátom uznané platidlo. Ako všeobecný ekvivalent vyjadrovala hodnotu všetkých druhov tovaru, prostredníctvom ktorého sa realizovala ich výmena.

S korunou do sveta

Po rozpade rakúsko-uhorskej monarchie sa nástupnícke štáty snažili zrušiť spoločnú menu v svojej krajine a vytvoriť vlastnú. Vznik novej čs. meny sa stretol s určitými problémami. Menová odľuka sa začala kolkovaním rakúsko-uhorských bankoviek 25. februára 1919. V Čechách, na Morave a v Sliezske trvala do 9. marca, na Slovensku do 12. marca 1919. Kolkovali sa rakúsko-uhorské bankovky, pričom sa zadržovala polovica bankoviek predložených na kolkovanie ako nútená štátna pôžička s jedno-percentným úrokom. Z okolkovaných rakúsko-uhorských bankoviek sa stali čs. štátovky. O tom ako reagovalo obyvateľstvo na kolkovanie píše kronika obce Bučany v Trnavskom okrese: *„Potom však prišla správa o kolkovaní peňazí a ľudia sa báli, že štát bude polovicu stráhať. Hoci úrady uisťovali ľudí, že druhú polovicu dostanú neskôršie, málokto tomu veril. Peniaze rozdelili na deti i na cudzích. Po kolkovaní sa našli aj takí, ktorí peniaze majiteľovi nevrátili. Neskôr boli peniaze naozaj všetky vrátené.“* Odlukou vznikla československá mena de facto. Jej vznik právne zakotvil zákon č. 187 z 10. apríla 1919, ktorý ako novú menovú jednotku uzákonil korunu československú (Kč) delenú na 100 halierov, aj napriek úvahám o zavedení nových názvov menovej jednotky. Diskutovalo sa o tom, že názov novej meny bude sokol či frank a haliere mali nahradiť stotiny, káňatá (česky káň – myšiak lesný) alebo brká. Tieto návrhy svedčili o tom, že nový štát sa chcel dištancovať od neoblíbeného Rakúsko – Uhorska. Po likvidácii Rakúsko-uhorskej banky československý menový poklad obohatilo 12,4 tony zlata, ktoré pripadlo Československu z jej likvidačnej podstaty.

Prvé československé formálne správne platidlo – stokorunová štátovka vyšla 7. júla 1919. Otvárala emisiu, ktorú 26. februára 1920 uzavrela desať-

korunáčka. Do júna 1920 sa podarilo vylúčiť z obehu všetky kolkované rakúsko-uhorské bankovky. Šlo o naliehavú úlohu, lebo československé bankovkové kolky sa stali predmetom rozsiahleho falšovania a výskyt bankoviek s falošnými kolkami spôsoboval značné škody i vážne poruchy v peňažnom obeh. Hospodárska vyčerpanosť zaniknutej monarchie negatívne ovplyvnila aj zásobovanie potravinami v prvých rokoch samostatnej republiky. Musel pokračovať lístkový systém v celej republike, pričom na Slovensku bolo jedinou zmenou použitie slovenského jazyka na lístkoch. Prvá emisia štátoviek z hľadiska ochrany meny pred falšovaním nespĺnila očakávanie. Okrem toho relatívna stabilita a príťažlivosť československej meny kontrastovala s infláciou v susedných štátoch. Falšovanie uľahčovala nízka technická úroveň tlače, preto bolo nutné stiahnuť štátovky z obehu a nahradiť ich novými. Tak prišla druhá emisia štátoviek. Prvá vyšla 100-korunáčka 10. novembra 1920. Ako druhá sa dostala do obehu 5000-korunáčka a po nej 5-, 50- a 500-korunáčka. Tisickorunovú štátovku druhá emisia nemala, pokračovala platnosť 1000-korunáčky prvej emisie vytlačenej v USA, ktorá odolávala falšovaniu. Prvé československé mince začala kremnická mincovňa raziť až v roku 1921. Krátko pred obsadením Kremnice československým vojskom v decembri 1918 maďarské úrady totiž rozmontovali a v 50 vagonoch odviezli z mincovne celé strojové zariadenie a zásoby kovov do Budapešti. Istý čas sa uvažovalo o vybudovaní mincovne v Prahe, ba i o tom, že sa československé mince budú raziť vo Viedni, ale nakoniec sa rozhodlo, že mincovňa zostane v Kremnici. Obnova prevádzky sa dovŕšila už s novým vedením a personálnym obsadením. Významnú úlohu pritom zohral medailér Otakar Španiel, ktorý sa zaslúžil

50-haliernik, rok 1921, jedna z prvých mincí novej republiky.

o získanie redukčného stroja z Francúzska. Od júna 1921 do konca roka vyrobili v mincovni 40 miliónov dvadsaťhaliernikov a 3 milióny päťdesiathaliernikov zo zliatiny medi a niklu. V roku 1923, po vydaní päťhaliernikov, desaťhaliernikov a korun, bola sústava drobných mincí v Československu dobudovaná. O dva roky potom pribudla päťkorunáčka ďalšia minca zo sústavy čs. kovových platidiel. V roku 1926 sa utvorila Národná banka československá, ktorá rozhodovala o menovej politike, čo dovtedy prináležalo štátnym orgánom.

Mgr. Anna Čechová